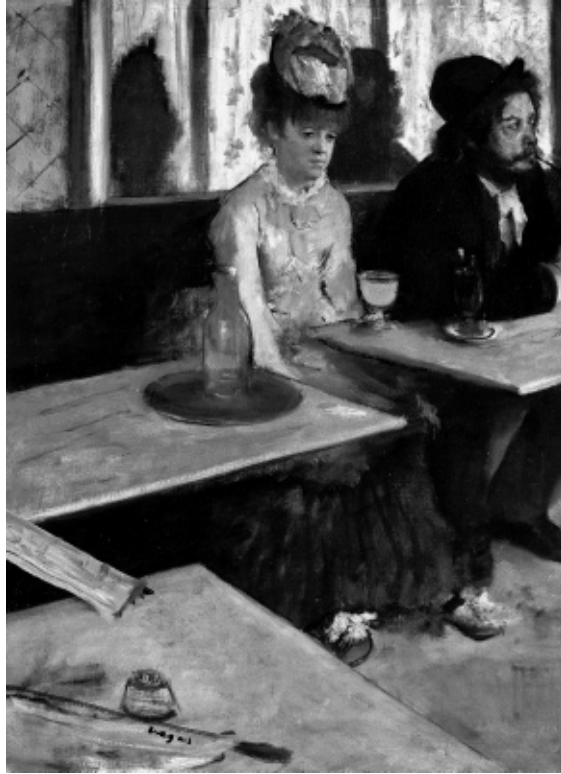

[B] **TALIG ZWELGEN IN DRANK EN ZIEKTE.
“MERISWIN” VAN HAFID BOUAZZA**

De verwachtingen ten aanzien van een schrijver die in tien jaar tijd met moeite één novelle van krap honderd pagina's uitbracht en dan met een nieuwe roman komt, zijn wellicht onrechtvaardig hoog. De carrière van Hafid Bouazza kende al literaire hoogtepunten: *Paravion* (2003) behoort wat mij betreft tot het beste wat de recente Nederlandse literatuur te bieden heeft, en ook het in 2009 verschenen *Spotvogel* is een parel van beeldrijke taal, prachtige sfeer tekening en een zeer kort, maar des te ontroerender liefdesverhaal. Naar “de nieuwe Bouazza” zag ik dus letterlijk al jaren uit, en dat het werk dan – ik zeg het meteen maar – zachtjes teleurstelt, zal eerder aan mij liggen dan aan het boek.

Want slecht is *Meriswin* niet te noemen – gevoel voor stijl en taal heeft Bouazza nog altijd, en het boek barst dus van de prachtige zinnen (“Windwarmte en zonkoelte, akkerkleur en grasdans niesden in zijn gezicht en een ademloze vervoering welde in zijn aderen op”), taalvondsten (“haar licht loutrofoorvormige lijf”) en sfeerrijke typeringen (“Het café trok zo veel grijsaards en ouderlingen aan dat het een Gilde der Melaninearmen leek met de lijfspreuk *In Suypsucht Versmachtende*”). De “verhalende” elementen stellen in *Meriswin* weliswaar niet veel voor – de drankroutine van de verteller en zijn drinkbroeders, delirische indrukken vanuit het ziekbed wanneer de lever het begeven heeft, en een korte schets van zijn geliefde en haar jeugd – maar dat was in eerder werk van Bouazza ook al het geval en hoeft op zichzelf geen probleem te vormen.

Waarom dan de teleurstelling? Bouazza zelf noemde *Meriswin* in een interview met Arjen Fortuin “een stap vooruit” ten opzichte van zijn eerdere werk, in casu: *Paravion*, vanwege “de vermenging van poëtica en alledaagse taal” (*NRC Handelsblad*, 2/5/2014). Dat is natuurlijk zijn goed recht, maar waar hij er in *Paravion* en *Spotvogel* ondanks de expliciete kunstmatigheid van de gehanteerde taal en het (al dan niet ironische) gebruik van gemeenplaatsen in slaagde personages te creëren waarvoor je als lezer een warm gevoel krijgt, een verhaal te vertellen dat kippenvel veroorzaakt, een dromerig-

Edgar Degas, *L'absinthe / Dans un café*, 1875-1876, olie op doek, 92 x 86 cm, Musée d'Orsay, Parijs.

melancholische sfeer op te roepen, zo blijft de taal in *Meriswin* prachtig maar klinisch: de ode aan de drank zet niet aan tot drinken; de ziekenhuiscènes wekken geen medelijden; de sekspassages maken niet geil. Natuurlijk: de lezer blijft achter in bewondering voor Bouazza's virtuositeit, en neemt zijn hoed af voor zijn schatgraven in de taal (wist u dat "meriswin" Oudhoogduits voor "dolfijn" is?), maar ervaart na afloop toch een leegte, zoals eerder Jos Borré constateerde in zijn bespreking van het boek op de website Cobra.be (5/6/2014).

Toch is ook dat mijn grootste bezwaar niet – taalvirtuositeit kan op zichzelf erg de moeite waard zijn. Uiteindelijk schuilt mijn teleurstelling in deze roman in een paar ergernisopwekkende clichés, waarvan ik niet begrijp waarom Bouazza zich eraan bezondigt.

Ten eerste is daar het levensgrote cliché van de

bohemien. Natuurlijk, de roman gaat over een levercirrose met delirium – geen aandoening passend bij een burgermens. Maar dat wordt dan ook wel bijzonder vet aangezet: de hoofdpersoon-verteller en zijn drinkgezelschap "ontbijten" met rode wijn, zijn nog eerder dronken dan dat de "ontwakende pendelaars over wie wij geen kwaad wilden spreken" per tram naar hun werk gaan, beschimpen de werklui die tijdens schaftijd op een bankje zittend wat van de zon willen genieten, doen de hele dag niets dan van kroeg naar kroeg stappen, vervloeken een regenbui omdat deze hen nuchter maakt. Alsof daarmee het punt nog niet duidelijk is, meldt de verteller, in een passage over Merijne, de verpleegster-geliefde-muze van de hoofdpersoon, dat zij ooit een kantoorbaantje had: "Vraag ons niet wat voor werk ze op kantoor verrichte. Wij kunnen ons geen enkele voorstelling maken van kantoorwerk,

behalve training in het onderdrukken van de drang om uit het raam van genoemd kantoor te springen.” Komisch, maar over Merijne zegt dit niets; de opmerking lijkt enkel de antiburgerlijkheid van de verteller te willen onderstrepen.

In de beschrijving van Merijne – aan haar jeugd wordt meer tekst besteed dan aan haar verhouding tot de hoofdpersoon – schuilt het tweede cliché. Als om te contrasteren met het stadse alcoholisme wordt zij door de beschrijving van haar jonge jaren een personificatie van “natuur” en romantische idylle – fietsend door velden, verslingerd aan haar moeders tuin, blokfluit spelend in het hooi voor de schapen, en met als vader een huisarts die elke eventuele geesteskwaal in de kiem denkt te smoren door een streng regime van lichamelijke inspanning. Tegelijkertijd lijdt ze aan de meest elementaire vorm van vadercomplex: “Zij was het gelukkigst als haar vader haar aandacht schonk.” Om die aandacht te krijgen leert ze verzen uit haar hoofd, gaat ze bij hem als patiënt (zonder kwaal) in de wachtkamer zitten en leert ze blokfluit spelen.

Ergens toe leiden doet dit alles niet – zomin als het overmatig antiburgerlijke diepgang verleent aan het karakter van de hoofdpersoon, geeft het vadercomplex reliëf aan dat van Merijne. Dat lijkt de opzet van Bouazza ook niet te zijn geweest: zoals Janet Luis schreef in haar recensie moet hij “het niet hebben van de grote lijn, of van zoiets als een plot”, het zijn “glimpen” die hij laat zien (*NRC Handelsblad*, 16/5/2014). Allicht, maar waarom zijn veel van die glimpen dan zo clichématig?

Als negatief leesadvies is bovenstaande allerminst bedoeld – werken van Bouazza zijn schaars en zelfs op zwakke momenten wint hij het met gemak van veel prematuur de markt op gebrachte nieuwelingen. Maar hij lijkt te vaak van zijn eigen reputatie (als drankzuchtige en als woordkunstenaar) een karikatuur te willen maken. Of zou onderstaande passage toch gelezen moeten worden als een oprechte poging tot poëtisering van een cirrose?

“Als haar stem met de geruststellende woorden weerklonk, lichtblauw en donkerzilver uitwaaiërend in de onrustige bonte oneirische drukten van zijn geest, kropen de puntige wormen uit zijn lever weg, pikten borende snavels niet meer aan zijn milt en vlogen stalen klauwen uit het leverweefsel weg [...], en dan sloegen beschermende zwanen zijn skelet

niet meer met hun wolkenwitte vleugels.” Lees *Meriswin*, maar zie vooral uit naar de volgende. Hopelijk niet pas over tien jaar.

JAAP FABER

HAFID BOUAZZA, *Meriswin*, Prometheus, Amsterdam, 2014, 208 p.
